

Ekrem Alican (1916-2000)

Türk siyasetçi

Ekrem Alican, Adapazarı'nın tanınmış tüccar ve çiftçilerinden Yusuf Alican ve Emine Hanım'ın oğlu olarak 5 Mayıs 1916 tarihinde Adapazarı-Ekizce'de dünyaya geldi. 1934 yılında İstanbul Şişli Terakki Lisesi'ni iyi derece ile bitirdi. Mülkiye Mektebi'nin Maliye Bölümü'nden mezun olduktan sonra 30 Temmuz 1937 tarihinde Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü 2. Mümeyyiz adaylığına tayin edilerek devlet hizmetine girdi. Bu görevde iken açılan sınavı kazanarak 12 Kasım 1937 tarihinde öğrenimini ilerletmek için Maliye Bakanlığı tarafından Londra'ya gönderildi. Londra Üniversitesi İktisat Fakültesi'ne devam eder iken 2. Dünya Savaşı'nın başlaması üzerine yurda ve eski görevine dönmek zorunda kaldı. Kasım 1940'ta askerlik hizmetini yapmak üzere silahlı hizmete alındı. Kasım 1942'de yedek teğmen olarak askerlikten terhis oldu. Maliye Bakanlığı, Varidat Genel Müdürlüğü 1. Mümeyyizliği'nde çalışmakta iken açılan sınavı kazanıp Ocak 1943'te Maliye Müfettiş Muaviniği'ne getirildi. Aralık 1944'te ehliyet sınavını verip 4. Sınıf Maliye Müfettişliği'ne terfi etti. 1947 yılında ise müfettişlikten ve memuriyetten istifa ederek Adapazarı'na döndü.

1947 yılında devlet memurluğundan istifa ederek Adapazarı'na dönen Ekrem Alican bir taraftan ziraat ve ticaret ile uğraşırken diğer taraftan da 1946 yılında kurularak ülke siyasetine yeni bir soluk getiren Demokrat Parti'de aktif siyasete başladı. Bu bağlamda 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılacak TBMM Genel Seçimleri için 22 Nisan 1950 tarihinde CHP ve 24 Nisan 1950 tarihinde de Demokrat Parti milletvekili aday listelerini açıkladı. Demokrat Parti'nin Kocaeli Milletvekili adayları arasında Ekrem Alican da vardı. 14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan TBMM IX. Dönem Milletvekili seçimleri sonucu Hamdi Başak (DP), Mümtaz Kalaycıoğlu (DP), Ethem Vassaf Akan (DP), Ziya Atıç (DP), Salih Kalemci oğlu (DP), Yeredoğ Kişioğlu (DP), Saim Önhon (DP), Hüsnü Türkant (DP), Lütfü Tokoğlu (DP), Mehmet Yılmaz (DP) ile birlikte Ekrem Alican (DP) da Kocaeli Milletvekili seçildi.

12 Mart 1954 tarihli toplantısında TBMM, 2 Mayıs 1954 tarihinde Milletvekili Genel Seçimlerinin yenilenmesi kararını aldı ve ardından da tatile girdi. Bu karar sonrası Kocaeli'nde hem Demokrat Parti hem de Cumhuriyet Halk Partisi seçim çalışmalarına başladı. Bu bağlamda 11 Nisan 1954 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi, ardından da Demokrat Parti Milletvekili aday listelerini açıkladı. Demokrat Parti listesinde Ekrem Alican tekrar aday gösterildi. 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılan Milletvekili Genel Seçimleri sonucu Kocaeli'nden Ekrem Alican (DP) ile birlikte Hamdi Başak (DP), Nüzhet Akın (DP), Ziya Atıç (DP), Selami Dinçer (DP), Hamza Osman Erkan (DP), Turan Güneş (DP), Cemal Tüzün (DP),

Saadettin Yalım (DP), Sefer Göksel (DP), Kazım Meriç ve (DP), Nüzhet Unat (DP) milletvekili seçildiler.

14 Mayıs 1950 tarihinde yapılan genel seçimlerde büyük bir çoğunlukla iktidara gelen Demokrat Parti'nin ilk kabinesini kurmakla görevlendirilen Adnan Menderes'in bu göreve atanması daha sonra da 9 Haziran 1950 tarihinde Demokrat Parti Genel Başkanlığı'na seçilmesi parti içinde bazı tepkilere neden olmuştu. Daha sonraki süreçte de Başbakan Adnan Menderes'in Demokrat Parti içinde egemenlik kurma eğilimi parti içinde ve özellikle kabine üyeleri arasında gerilimin artmasına neden oldu. 15-22 Ekim 1951 tarihinde yapılan Demokrat Parti 3. Büyük Kongresi'nde Genel İdare Kurulu için yapılan seçimlerde Menderes'e muhalif Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ile Fethi Çelikbaş'ın yüksek oy alarak seçilmesi, bu iki muhalif milletvekilinin parti içindeki güçlerini ortaya koydu. 1955 yılına gelindiğinde Demokrat Parti Hükümeti, 6-7 Eylül Olayları, yüksek enflasyon, mal sıkıntısı ve bazı bakanların yolsuzluk yaptığı iddiaları üzerine zor günler geçirmeye başladı.

Demokrat Parti Hükümeti bu iddiaları bertaraf etmek ve parti içi muhalefeti susturmak için "Basına İspat Hakkı"nı ortadan kaldıran yasa teklifini tekrar gündeme getirdi. Bu yasanın gündeme gelmesi Demokrat Parti içindeki Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu ve Fethi Çelikbaş gibi muhaliflerin tekrar ortaya çıkmasına neden oldu. 15-18 Ekim 1955 tarihinde yapılan Demokrat Parti'nin 4. Büyük Kongresi'ne saatler kala "İspatçılar" olarak adlandırılan bu 9 milletvekili partiden ihraç edildiler. Kongreye katılmayarak kongreyi protesto eden 10 kişi de kongrenin son gününde istifa ettiler. İspatçılar veya 19'lar olarak adlandırılan bu milletvekilleri arasında Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Ekrem Hayri Üstündağ, İsmail Hakkı Akyüz, Fethi Çelikbaş, Enver Güreli, İbrahim Öktem, Ekrem Alican gibi kişiler vardı. Bu 19'lar başta parti kurma niyetinde değillerdi. Ancak bir süre sonra bağımsız olarak Demokrat Parti'ye karşı muhalefet yapmalarının mümkün olmadığını anladılar. Bu durum üzerine 6 Kasım 1955 tarihinde İstanbul'da Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu 10 arkadaşı ile düzenlediği basın toplantısında Demokrat Parti'ye tekrar dönmeyeceklerini açıkladı. 19 Kasım 1955 tarihinde de 19'lar Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyerek "Hürriyet Partisi" adında bir parti kuracaklarını açıkladılar. Toplantıda partinin kuruluş gerekçesi olarak da rejim buhranı gösterildi.

Ekrem Alican'ın da içinde olduğu Hürriyet Partisi, kurulacağıın ilan edilmesinden yaklaşık 1 ay sonra yani 19 Aralık 1955 tarihinde resmen kuruldu. Parti Genel Başkanı Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Partinin ikinci Başkanı Enver Güreli ve Genel Sekreter İbrahim Öktem oldu. Partinin Genel İdare Kurulu Üyeliklerini, Ekrem Hayri Üstündağ, Turan Güneş, Safaeddin Karanakçı, İsmail Hakkı Akyüz, Şeref Kâmil Mengü, Zeyyad Ebuzziya, Feridun Ergin, Mustafa Ekinci, Şekip İnal, Muhlis Ete, İhsan Hamit Tığrel, Raif Aybar ve Ekrem Alican oluşturdu.

19 Aralık 1955 tarihinde kurulan Hürriyet Partisi 1956 yılı ortalarına kadar bir taraftan teşkilatlanma faaliyetlerini sürdürürken diğer taraftan da Demokrat Parti ile siyasi mücadeleye girerek ülkede bir rejim sorunu olduğunu ispatlamaya çalıştı. Hürriyet Partisi'nin parti programı; Siyasi Rejim Meselesi, Aile ve Hukuki Meseleler, Kamu Yönetimi, Milli Savunma İşleri, Dış Siyaset, Din İşleri, Maarif İşleri, İktisadi İşler ve Sağlık İşleri olmak üzere 9 ana başlık ve 117 maddeden oluşuyordu.

Hürriyet Partisi'nin teşkilatlanma süreci Demokrat Parti tarafından endişe ile izlendi. Hatta Menderes Demokrat Parti teşkilatlarının Hürriyet Partisi'ne katılımını önlemek için parti müfettişlerini sık sık taşraya gönderdi ve kendisi de bizzat taşradaki il ve ilçe kongrelerine katıldı. Ama yine de Demokrat Parti taşra teşkilatlarından Hürriyet Partisi'ne geçişler oldu.

Hürriyet Partisi ile Demokrat Parti arasındaki siyasi mücadele ilk olarak 23 Aralık 1955 tarihinde Hürriyet Partisi Diyarbakır Milletvekili Mustafa Ekinci'nin İçişleri Bakanı Ethem Menderes hakkında verdiği bir önerge ile başladı. Daha sonraki günlerde bu gerginlik yükselerek devam etti. 22 Şubat 1956 tarihinde devam eden bütçe görüşmelerinde doruk noktasına ulaştı. Meclisteki bütçe görüşmelerinde gerginliği artıran kişilerin başında Hürriyet Partisi Kocaeli Milletvekili Ekrem Alican gelmekteydi. Alican bir defasında; *Biz siyasi ahlak mevzuunda, siyasi ahlakın HP'nin mayası, temeli olduğuna kani insanlarız. HP siyasi ahlakın bir ifadesi olarak doğmuştur*, dedi. Alican'ın bu sözlerine karşılık Başbakan Menderes; *Bugüne kadar ben, HP'nin doğuşuna ve inkişafına dair bir tek kelime laf etmedim. Fakat bugün, birdenbire kalkıp siyasi ahlaktan bahsedilmesine ve DP grubuna siyasi ahlaktan mahrumdur denmesine tahammül edilemez*, dedi. Başbakan Adnan Menderes Hürriyet Partililere yönelik eleştirilerini bütçe görüşmelerinin diğer oturumlarında da devam ettirdi.

Mart 1956'da Hürriyet Partisi rejim buhranı tespitinin kamuoyuna benimsetilmesi için diğer partilerle iş birliği yapma kararı aldı. Bu durum üzerine 8 Temmuz 1956 tarihinde ülkedeki Cumhuriyet Halk Partisi gibi diğer siyasi partiler Hürriyet Partisi'nin bu talebine olumlu cevap verdi. Eylül 1956 tarihinde Ekrem Alican da dâhil olmak üzere Hürriyet Partili Milletvekilleri dert dinlemek için yurt gezilerine çıktılar. Temmuz 1957 tarihinde Hürriyet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi gibi muhalefet partileri seçimlerde iş birliği yapma kararı aldı. 6 Eylül 1957

tarihinde TBMM'de, 27 Ekim 1957 tarihinde TBMM'de genel seçimlerin yenileneceği kararının alınması üzerine, 21 Eylül 1957 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi diğer partilerle işbirliğinden vazgeçtiğini açıkladı. TBMM'nin erken seçim kararı üzerine Cumhuriyet Halk Partisi'nin seçim iş birliğini bozma kararı teşkilatlanmasını tamamlamayan Hürriyet Partisi için büyük bir talihsizlik oldu. Bunun üzerine Hürriyet Partisi seçimlere 56 ilde 550 adayla katılacağını açıkladı. Bu illerin çoğunluğu teşkilatlanmasını tamamlayan Marmara Bölgesi'nde

idi. 27 Ekim 1957 tarihinde yapılan genel seçimlerde Hürriyet Partisi 358 bin oy ile %3,85 oy alarak sadece 4 milletvekili çıkardı. Bu seçim sonucu Ekrem Alican milletvekili seçilemedi ve tekrar Adapazarı'na dönerek ticaret ve ziraat ile uğraşmaya başladı. Seçim başarısızlığından sonra 24 Kasım 1958 tarihinde Hürriyet Partisi son kongresini

toplayıp kendi kendini feshetme kararı aldı ve ardından da Cumhuriyet Halk Partisi'ne katıldı.

27 Mayıs 1960 İhtilali ile Celal Bayar ve Adnan Menderes başta olmak üzere Demokrat Parti liderlerinin tutuklanması sonucu Türk siyasetinde 10 yıllık Demokrat Parti dönemi sona erdi. İhtilalden sonra Cemal Gürsel [Milli Birlik Komitesi \(MBK\)](#) Başkanı ve Hükümet

Başkanı oldu. Aynı gün kabineyi kurdu. İşte 28 Mayıs 1960 tarihinde Cemal Gürsel'in kurduğu bu kabinenin Maliye Bakanı Ekrem Alican oldu. Milli Birlik Komitesi'nin 13 numaralı bildirisinde Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'ın başkanlığında kurulan bir komisyonun yeni anayasayı hazırlayacağı açıklandı. Yeni anayasanın hazırlanmasına kadar siyasi faaliyetler yasaklandı. 27 Mayıs ihtilalini yapan subaylar arasında bir görüş birliği yoktu. Birinci grupta olanlar aşırı eğilimde olup iktidarı bırakmak istemiyorlardı. Bunlar 13 Kasım 1960 tarihinde tasfiye edilerek yurt dışına gönderildiler. İkinci grupta olanlar ise; İnönü'nün etkisi ile hukuki ve siyasi düzenlemelerden sonra seçime gidilmesini ve TBMM'ne iktidarın teslimini istiyordu. Milli Birlik Komitesi'nin iktidarı TBMM'ne vermek istemesinin en önemli nedeni, siyasi ve ekonomik bir programlarının olmaması idi. İşte böyle bir ortamda yeni anayasayı hazırlayarak seçime gidilmesi için aldıkları kurucu meclis kararını hayata geçirdiler. Kurucu Meclis kısa zamanda yasayı hazırlayarak 21 Kasım 1960 tarihinde Cemal Gürsel'e sundu. Cemal Gürsel bu tasarıyı Bakanlar Kurulu'na inceleterek reddetti. Bu durum üzerine iki yeni komisyon kuruldu. Turhan Feyzioğlu başkanlığındaki komisyon Kurucu Meclis'i MBK ve Temsilciler Meclisi olarak ikiye ayırdı. Temsilciler Meclisi TBMM gibi ve MBK de senato gibi çalışacaktı. MBK 23 kişiden ve Temsilciler Meclisi de 273 kişiden oluşacaktı. DP dönemi görev alanlar Kurucu Meclis'te görev alamayacaktı. Cumhuriyet Halk Partisi'ne diğer partilerden fazla kontenjan ayrılacaktı. Bakanlar Kurulu adına Ekrem Alican başkanlığında kurulan ikinci komisyon ise, Demokrat Partililere seçmen olma hakkı tanıyor ve Cumhuriyet Halk Partisi'ne ayrılan kontenjanı 30'a ve Kurucu Meclis sayısını da 285'e düşürüyordu. Sonuçta 7 Aralık 1960 tarihinde Maliye Bakanı Ekrem Alican'ın başkanlığındaki komisyonun değil Turhan Feyzioğlu'nun başkanlığındaki komisyonun kararı kabul edildi. Bu kararın ardından 24 Aralık 1960 tarihinde Ekrem Alican, "ülkenin siyasal hayatında dilediği gibi hür hareket etmek istediğini" ileri sürerek Maliye Bakanlığı'ndan istifa etti ve yerine Kemal Kurdaş getirildi.

6 Ocak 1961 tarihinde Cemal Gürsel'in mesajı ile Emekli Orgeneral Fahri Özdilek tarafından TBMM açıldı. TBMM Başkanlığına Emekli Orgeneral Kazım Orbay seçildi. Ekrem Alican da MBK kontenjanından Kurucu Meclis Üyeliğine seçildi. 13 Ocak 1961 tarihinde ise siyasi yasaklar kısmen kaldırıldı.

1960 yılının son günlerinden itibaren ordu içinde ve siyasal alanda hızlı bir hareketlenme ve örgütlenme başlamıştı. Bu dönemde çok partili hayata inanan MBK Başkanı Cemal Gürsel başta olmak üzere bazı MBK üyeleri, devlet deneyimi olan ve MBK'ne yakın bir kişinin kapatılan Demokrat Parti'nin oylarını toplayacak bir parti kurmasını istiyordu. Bu konuda gözler Ekrem Alican'da idi. Çünkü Ekrem Alican DP saflarında siyaset yapmış, ancak DP saflarında iken Başbakan Adnan Menderes'i mali konularda eleştirmiş, 27 Mayıs sonrası Maliye Bakanlığı yapmış ve MBK kontenjanından Kurucu Meclis Üyeliği yapmış bir kişi idi.

1961 yılının ilk günlerinden itibaren siyasi kulislerde Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi dışında 3. bir parti adı dolaşmaya başladı. Ekrem Alican'ın ismini ilk ortaya atanlar da kendilerine sahip çıkılmasını isteyen Hürriyet Partililer idi. Ancak Ekrem Alican bu konuda hala kararsızdı.

1961 yılının ilk aylarında itibaren Ekrem Alican yeni siyasi oluşumun çalışmalarına katılmaya başladı. Burada Ekrem Alican'ın tek amacı; 1946 yılında başlayan çok partili hayatın kesintiye uğramasından sonra, yani siyasi yapıyı eski

dönemin hastalıklardan arındırılmış olarak yeniden Türk demokrasisine kazandırmaktı.

Yeni siyasi oluşum kuruluş aşamasında bir ara isim tartışmasına sahne oldu. Bir ara da Memleketçi Cumhuriyet Partisi ile birleşme görüşmeleri yaptı. Ancak Kurucular Kurulu listesinde yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle bu girişim başarısız oldu.

Yeni siyasi harekette bir taraftan isim tartışması ve Kurucular Kurulu listesi tartışılırken diğer taraftan da parti programı ve tüzüğü çalışmaları yapılıyordu. 12 Şubat 1961 tarihinde Ekrem Alican'ın evinde yapılan toplantıda hem Ekrem Alican'ın yeni siyasi oluşumun yani Yeni Türkiye Partisi'nin Genel Başkanı olması hem de parti Kurucular Kurulu kesin olarak kararlaştırıldı. Buna göre partinin kurucuları şu kişiler oldu;

Ekrem Alican (Temsilciler Meclisi Üyesi, Eski Maliye Bakanı, Eski HP Milletvekili)

Raif Aybar (Temsilciler Meclisi Üyesi, Eski HP Milletvekili)

Dr. İrfan Aksu (Eski HP Milletvekili)

Prof. Dr. Hikmet Belbez (Avukat)

Prof. Dr. Cahit Talas (Eski Çalışma Bakanı)

Prof. Dr. Aydın Yalçın (Eski HP Milletvekili)

Mithat San (Eski Bursa Milletvekili)

Dr. Esat Eğilmez (Emekli General)

Sırrı Öktem (Emekli General)

Hasan Kalgıl (Eski HP Milletvekili)

Yeni Türkiye Partisi kurulduğu zaman Genel Başkan Ekrem Alican dâhil olmak üzere lider kadrosu 1955-1958 yılları arasında faaliyet gösteren Hürriyet Partisi'ne ve tabanı da 27 Mayıs İhtilali ile kapatılan Demokrat Parti mirasına dayanıyordu.

Ekrem Alican'ın Genel Başkanlığı'nda Yeni Türkiye Partisi kurulduktan hemen sonra başta Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi olmak üzere ülke genelinde hızla teşkilatlanmaya başladı. Ağustos 1961 tarihinde Yeni Türkiye Partisi 57 il ve 394 ilçede teşkilatlanmasını tamamladı.

Ekrem Alican'ın liderliğindeki Yeni Türkiye Partisi bir taraftan örgütlenme çalışması bir taraftan da yurt gezileri düzenlerken 9 Mayıs 1961 tarihinde Temsilciler Meclisi Seçim Komisyonu bir genelge ile 15 Ekim 1961 tarihinde seçim yapılacağını ve bu seçime de ülke genelinde %15 örgütlenmiş olan Adalet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi'nin girebileceğini duyurdu.

15 Ekim 1961 tarihinde yapılacak olan TBMM Genel Seçimlerinde Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican Sakarya'dan Yeni Türkiye Partisi listesinden milletvekili aday oldu. Seçim kampanyası süresince Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican seviyeli bir propaganda yaparak "İktisadi Zaferle Milletın Yüzünü Güldürmek" istediklerini söyledi.

15 Ekim 1961 tarihinde yapılan genel seçimler sonucu Ekrem Alican'ın lideri olduğu Yeni Türkiye Partisi %13,9 oy ile

54 milletvekili ve 28 senatör çıkardı. Seçim sonucunda, Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican (YTP), Burhan Akdağ (CHP), Nuri Bayar (AP), Muslihittin Gürer (AP), Hami Tezkan (AP), ve Yusuf Ulusoy (CHP) ile birlikte Sakarya İlinden milletvekili seçildi.

1961 seçimleri sonucu Cumhuriyet Halk Partisi %38 oy alırken Cumhuriyet Halk Partisi karşıtı ve Demokrat Parti tabanını temsil eden Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi ise %62 oy aldı. Bu sonuç MBK'nin istediği bir durum değildi. Bu durum üzerine 24 Ekim 1961 tarihinde BMK Başkanı Cemal Gürsel Genelkurmay Başkanı ve parti liderleri ile Çankaya'da bir toplantı yaptı. Bu toplantıda Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilmesi konusunda görüş birliğine varıldı.

26 Ekim 1961 tarihinde TBMM Cemal Gürsel'i Cumhurbaşkanı seçti. 10 Kasım 1961 tarihinde de Cemal Gürsel hükümeti kurma görevini Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'ye verdi. Yeni kurulacak hükümet konusunda Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican ya Cumhuriyet Halk Partisi, Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi'nin içinde olduğu geniş katılımlı bir hükümet kurulmasını ya da Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi'nin birlikte bir hükümet kurmasını savundu. Sonuçta siyaset Ekrem Alican'ın dediği yere geldi ve 2 Aralık 1961 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi bir koalisyon hükümeti kurdu. Ancak bu hükümet sorunlara çare olamayınca 1 Haziran 1962 tarihinde istifa etmek zorunda kaldı.

Ekrem Alican'ın liderliğindeki Yeni Türkiye Partisi seçim koşullarında farklı düşünceden insanların oluşturduğu bir siyasi oluşumdu. 1961 seçimlerinden sonra partiye hâkim olma konusunda ılımlılar ve aşırılar olmak üzere iki akım ortaya çıktı. Genel Başkan Ekrem Alican, ılımlıların yanında yer aldı. Fakat diğer grubu partiden ihraç edemedi. Bunun üzerine 6 Mart 1962 tarihinde Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican parti genel başkanlığından istifa etti. Ancak parti yönetimi bu istifayı kabul etmedi.

1962 yılında ise Ordu içinde birtakım sebeplerden dolayı bölünme ortaya çıktı. Bu durum ise, başbakan İnönü, hükümet ortağı YTP'nin genel başkanı Ekrem Alican'ı ve Genelkurmay Başkanını endişelendirdi. Bu konuda Çankaya Köşkününde yapılan toplantıda Ekrem Alican, Aydemir'in yakını olduğunu ve kendisinin Harp Okuluna gidip Aydemir ile görüşmesinin faydalı olacağını söyledi. Hatta Aydemir ile doğrudan iletişime geçme önerisinde bulundu. Ancak bu önerisi pek tasvip edilmedi ise de sonradan önerinin denenmesi uygun görüldü. Bunun üzerine Ekrem Alican Harp Okuluna gitti ve Aydemir ile görüştü. Fakat Ekrem Alican, ilgili girişimi derhal durdurma konusunda Aydemir'i ikna edemedi.

1 Haziran 1962 tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi-Adalet Partisi Hükümeti istifa etti. Bunun nedeni hükümetteki Adalet Partililerin siyasi yasaklı Demokrat Partililere af talebi idi. Bu durum üzerine Cumhurbaşkanı, hükümeti kurma görevini tekrar Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'ye verdi. 24 Haziran 1962 tarihinde İsmet İnönü Cumhuriyet Halk Partisi-Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi ile yeni bir koalisyon hükümeti kurdu. Bu hükümette Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı oldu.

17 Kasım 1963 tarihinde yapılan genel seçimde YTP %6,5 oy alarak büyük bir oy kaybına uğradı. Bu durum üzerine 2 Aralık 1963 tarihinde Yeni Türkiye Partisi hükümetten çekildiğini açıkladı. II. Koalisyon Hükümeti'nin dağılmasından sonra Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican partisinin bundan sonra izleyeceği yolu şöyle açıkladı; *“Adalet Partisi'nin hükümet kurma sorunu 27 Mayıs sonrası seçimlerin yapılması kadar önemlidir. Bu konuda partimiz elinden gelen tüm çabayı gösterecektir”*.

II. Koalisyon Hükümeti'nin dağılmasından sonra ülkede yaklaşık 1 ay hükümet krizi yaşandı. 16 Aralık 1963 tarihinde Cumhurbaşkanı hükümet kurma görevini tekrar Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü'ye verdi. Partilerin hükümet kurma görüşmeleri sırasında Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican, *“Adalet Partisi'nin mutlaka hükümete girerek, seçimi kazansa bile iktidar yapmazlar söylentisini ortadan kaldırması gerektiğini”*, söyledi. Bu dönemde Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı İsmet İnönü Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican ile de hükümet kurma konusunda görüştüyse de sonuç başarısız oldu. Bunun üzerine İsmet İnönü 23 Aralık 1963 tarihinde bağımsızlar ile bir azınlık hükümeti kurdu.

7 Haziran 1964 tarihinde yapılan kısmi senato seçimlerinde Yeni Türkiye Partisi'nin hiç senatör çıkaramadı. Bu durum Ekrem Alican'ın liderliğindeki Yeni Türkiye Partisi'nin, Cumhuriyet Halk Partisi ile Adalet Partisi arasındaki denge siyasetinin çöktüğünün ve partinin erimeye başladığının bir göstergesi idi.

23 Aralık 1963 tarihinde İsmet İnönü'nün liderliğinde kurulan azınlık hükümeti 13 Şubat 1965 tarihinde yapılan bütçe görüşmelerinde Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi'nin ret oyu ile düştü. Bu durum üzerine Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican ile hükümet kurma konusunda bir görüşme yaptı. Bu görüşmede Ekrem Alican, *“Programa bakarız ona göre hükümete destek veririz”* dedi. Daha sonra Çankaya Köşkü'nde parti liderleriyle yapılan bir toplantıda Ekrem Alican; *“TBMM'de en büyük grubun Adalet Partisi olduğunu ve bu nedenle onun liderliğinde bir hükümet kurulması gerektiğini”* söyledi. Bu toplantı sonrası bağımsız Kayseri Milletvekili Suat Hayri Ürgüplü'nün başkanlığında Adalet Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Millet Partisi ve Yeni Türkiye Partisi' den oluşan bir koalisyon hükümeti kuruldu.

3. Koalisyon Hükümeti'nin son zamanlarında yani 22 Ocak 1965 tarihinde TBMM'de ve 12 Şubat 1965 tarihinde de Cumhuriyet Senatosu'nda “Milli Bakiye Sistemi” seçim kanunu kabul edildi. Bu kanunun temel özelliği partilerin aldığı bütün oyların değerlendirilmesi idi. Burada hükümetin amacı ise, küçük partilerin silinmesini önlemek ve Adalet Partisi'nin TBMM'de tek başına hükümet olmasını engellemekti. Adalet Partisi dışında Cumhuriyet Halk Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi, Millet Partisi ve Ekrem Alican'ın başkanı olduğu Yeni Türkiye Partisi bu seçim sistemini destekledi.

1965 seçimlerine giderken Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican *“Ülkenin sağ ve sol diye iki kampa ayrılmasının ihtilalci sosyalistlere yarayacağını ileri sürerek politikacıların vatandaşları kin ve nefret havasına sürüklemekten kaçınmalarını istedi”*. Seçimlere Orta Yol sloganıyla giren Yeni Türkiye Partisi sessiz ve derinden bir kampanya yürüttü, hatta bu çalışmayı bazı basın organları ipek böceğinin koza yapmasına benzetti.

10 Ekim 1965 tarihinde TBMM'de yapılan Milletvekili Genel Seçimlerinde Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican Sakarya'dan Milletvekili adayı oldu. 1965 seçimleri sonrası Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanı Ekrem Alican (YTP), Kadri Erdoğan (AP), Şerafettin Paker (AP), Nuri Bayar (AP), Muslihittin Gürer (AP) ve Hayrettin Uysal (CHP) ile birlikte Sakarya Milletvekili seçildi. Seçimler sonucu Türkiye genelinde Yeni Türkiye Partisi %3,72 oy ile 15 milletvekili çıkardı. Bu oran partinin 1961 seçimlerinde aldığı oy oranından hayli düşük bir orandı. 1965 seçimleri üzerine bir analiz yapan siyaset bilimci Bahri Savcı Yeni Türkiye Partisi'nin seçim sonrası görüntüsünü şöyle analiz etti; *“Yeni Türkiye Partisi güç kaybetmede o kadar ileri gitmiştir ki artık kendisinin bir silinme eğrisi düzeyinde olduğu söylenebilir”*.

Ekrem Alican'ın belirttiği gibi Yeni Türkiye Partisi'nin Türkiye'deki görevi, kurulduğu günden beri gücünün yettiği ölçüde Türkiye'de başarılı bir devlet yönetiminin sağlanmasına yardımcı olmaktı. Ancak 1965 seçimlerinde AP'nin DP

mirasına tamamen sahip çıkması Yeni Türkiye Partisi'ni hem eritti hem de önemsiz kıldı. İşte bu durumda Yeni Türkiye Partisi'nin bir taraftan muhalefet partisi olarak Cumhuriyet Halk Partisi ve Adalet Partisi'ne karşı eleştirilerini yöneltirken diğer taraftan da kendi bünyesindeki huzursuzluklarla uğraşmak durumunda kaldı. Dönemin önde gelen gazetecilerinden Burhan Felek'e göre; *"Yeni Türkiye Partisi ideal bir Terakkiperver Partisi olmak gayretinde ise de hinterlandı olmadığı için gelişemedi"*. İşte böyle bir ortamda yani 15 Ekim 1966 tarihinde Yeni Türkiye Partisi Büyük Kongresini yapma kararı aldı. Ancak kongrenin yapılmasından birkaç gün önce Genel Başkan Ekrem Alican Genel İdare Kurulunu toplayarak Genel Başkanlıktan çekileceğini ve bu nedenle kendilerine yeni bir Genel Başkan bulmalarını söyledi. 15 Ekim 1966 tarihinde Ankara Türk Ocağı Salonu'nda saat 10.00'da başlayan Yeni Türkiye Partisi Büyük Kongresi'nin açılış konuşmasını Genel Başkan Ekrem Alican yaptı. Alican konuşmasının başında ülkenin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumdan bahsettikten sonra *karşınıza başarıya ulaşmış bir genel başkan olarak çıkmış bulunmuyorum* dedi ve ekledi, *1960 öncesinin siyasi kutuplaşmasının bu defa doktrin kutuplaşmasına dönüştüğünü, böyle bir ortamda Atatürk İlkelerinden ödün verilmemesi gerektiğini, seçmeni istismarda bulunmayan bir anlayışla Yeni Türkiye Partisi'nin başında bulunduğu 6 yıldan beri yeni bir siyasi kadro kurmanın çarelerini aradığını, ancak bunu başaramadığını, bu nedenle Yeni Türkiye Partisi'nin oylarının gittikçe eridiğini, 50 kişilik genel idare kurulu üyelerinin 22'sinin parti ile ilişkisini kestiğini, kendi yönetiminde bu erimenin önlenemeyeceğini, ifade ederek YTP Genel Başkanlığından istifa edeceğini açıkladı.* Ekrem Alican'ın Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanlığı'ndan ayrılmasından sonra Yeni Türkiye Partisi Genel Başkanlığı'na İrfan Aksu seçildi.

Mayıs 1969 tarihinde siyaset sahnesinden tamamen çekilen Ekrem Alican Adapazarı'nda serbest ticaret ve çiftçilikle uğraşmaya başladı. 1947 yılında evlenen Ekrem Alican'ın 2 kız ve 1 erkek çocuğu oldu. İyi derecede İngilizce bilen Ekrem Alican'ın hatıra pulları toplamak merakları arasında idi. Ekrem Alican 17 Haziran 2000 yılında vefat etti.

Bayram AKÇA

KAYNAKÇA

AHMAD, Feroz ve Bedia Turgay, **Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971**, Bilgi Yayınevi, Ankara 1976.

AHMAD, Feroz, **Modern Türkiye'nin Oluşumu**, (Türkçesi: Yavuz Alogan), Sarınal Yayınları, İstanbul 1995.

ALBAYRAK, Mustafa, "Hürriyet Partisi'nin Türk Siyasi Tarihindeki Yeri ve Önemi", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Cilt 24, Sayı:71, Ankara 2008, 341-380.

ALİCAN, Ekrem, **Günlükler 1956-1966**, (Hazırlayan: Binnur Mörel Büyükkertan), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2021.

AYBARS, Ergün, **Atatürk Çağdaşlaşma ve Laik Demokrasi**, İleri Kitabevi, İzmir 1994.

BOZDAĞ, İsmet, **DP ve Ötekiler**, Kervan Yayınları, İstanbul 1975.

BURÇAK, Rıfki Salim, **10 Yılın Anıları, (1950-1960)**, Nurool Matbaacılık, Ankara 1998.

ÇAKMAK, Diren, "Türk Siyasal yaşamında Bir Muhalefet Partisi Örneği: Hürriyet Partisi (1955-1968)", **Gazi Akademik Bakış**, Cilt 2, Sayı.3, Ankara 2008, s. 153-172.

ÇAKMAK, Diren, "Türkiye'de Asker-Hükümet İlişkisi: Albay Talat Aydemir Örneği" . **Gazi Akademik Bakış** 1 (2008), s.35-68.

ÇANKAYA, Ali, **Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler, V. Cild, 1924-1949**), Mars Matbaası, Ankara 1968-1969.

ÇAVUŞOĞU, Hüseyin, "Merkez Sağda 27 Mayıs ve 12 Eylül Sonrası Partileşme", **Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt 12, Sayı.11, Balıkesir, Aralık 2009, 165-178.

ÇOLAK, Melek, **Yeni Türkiye Partisi (1961-1973)**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 1997.

ÇOLAK, Melek, "27 Mayıs Sonrası Türkiye'de Partileşme", **Türkler 17**, Editörler Hasan Celal Güzel v.d, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, s. 85-90.

ERER, Tekin, **Yassıada ve Sonrası Türkiye'de Parti Kavgaları III**, Yeni Matbaa, İstanbul 1965.

FELEK, Burhan, **Yaşadığımız Günler**, Milliyet Yayıncılık, İstanbul 1974.

FELEK, Burhan, **Geçmiş Zaman Olur ki**, Felek Yayıncılık, İstanbul 1985.

KARPAT, H. Kemal, **Türk Demokrasi Tarihi, Sosyal, Ekonomik, Kültürel Temelleri**, İstanbul Matbaası, İstanbul 1967.

ÖZTÜRK, Metin, **Ordu ve Siyaset**, Gündoğan Yayınları, Ankara 1993.

TBMM Albümü (1920-2010), 2.Cilt:1950-1980, TBMM Yayınları, Ankara 2010.

SAVCI, Bahri, "1965 Milletvekilleri Seçimleri Üzerine Bir Analiz", **A.Ü. SBF Dergisi**, C 20, S 4, Ankara, 1965, s. 177-218.

22/07/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ekrem-alican-1916-2000/?pdf=5860> adresinden erişilmiştir